

08.04.2011

Oikeusministeriö

lausuntopyyntö 14.3.2011 OM 24/33/2009 OM009:00/2010

EDUNVALVONNAN OSTOPALVELUT OIKEUSAPUTOIMISTOISSA

Työryhmän mietinnön 86/2010 johdosta oikeusaputoimisto lausuu seuraavaa:

Työryhmä esittää, että edunvalvontapalvelut tuottaa pääsääntöisesti valtion oikeusaputoimisto, jos sillä on riittävät resurssit palvelun tuottamiseen. Työryhmä katsoo, että ostopalveluja tulisi käyttää mietinnössä mainituissa tilanteissa.

Oikeusaputoimiston käsityksen mukaan ajatus ostopalveluiden tuottamisesta pääsääntöisesti oikeusaputoimissa on oikea. Ostopalveluja tulisi käyttää kuitenkin vain nykyisessä laajuudessa sikäli kuin niistä on saatu päämiesten edun kannalta hyviä kokemuksia.

Edunvalvojana on voinut toimia yksityinen henkilö tai yleinen edunvalvoja julkisen tahon palveluksessa tai ostopalveluna. Markkinat ovat siis olleet vapaat sille, että tarjontaa yksityisistä ja ostettavista edunvalvontapalveluista olisi voinut laajassa mitassa muodostua. Näin ole tapahtunut. Edunvalvonta poikkeaa tässä suhteessa olennaisesti esim. asianajopalveluista.

Edunvalvontapalvelu soveltuu markkinoille huonosti. Päämies eli kuluttaja ei yleensä kykene vaikuttamaan palvelun ominaisuuksiin. Sen eri vaiheissa tarvitaan eri viranomaisten vaikutusta asiaan. Päämiesten etuihin nähden ei ole tarvetta sille, että yksityisiä tai ostopalvelun markkinoita ryhdyttäisiin keinoitekoisesti luomaan ja laajentamaan sekä tukemaan julkisen vallan toimesta.

Edunvalvonnan kustannukset päämiestä kohden ovat yleensä ostopalveluna kalliimmat kuin oikeusaputoimistossa hoidettuna. Päämiehen aiheuttamien välittämien kustannusten lisäksi tulee huomioon ottaa myös ostopalvelusta johtuvat hallinnon kulut ja ostopalvelun työlämmästä valvonnasta maistraatille tulevat kulut. Ostopalvelua tulisi käyttää vain silloin, kun se on kokonaishinnaltaan edullisempi kuin oikeusaputoimiston työ. Jos hinta on molemmissa tuottamismuodoissa sama, niin pitäisi käyttää omaa työtä, koska sen laadukuus päämiehen kannalta on yleensä turvatumppaa. Edunvalvontatoimintaa uhkaavaa resurssivajetta voidaan helpottaa sillä, että palveluiden taloudellisuuteen kiinnitetään huomiota myös ostopalvelujen osalta.

Työryhmä perustelee kannanottojaan valtion tuottavuusohjelmalla. Ostopalveluiden käyttäminen ei kuitenkaan kokonaisuutena vähennä edunvalvontapalveluihin tarvittavaa työvoiman määrää, vaan ainoastaan siirtää samaa työtä teke-

vän työvoiman valtiolta yksityiselle puolella. Kun tämä ilmeisesti tulee vielä kalliimmaksi kuin oikeusaputoimiston palvelut, niin kokonaisuutena samojen tulosten saamiseksi tarvitaan enemmän rahavaroja.

Johtava julkinen oikeusavustaja, asianajaja Tapio Takala